

Gilbert Achcar: Trump, Imperiet och Mellanöstern

[Intervju med Achcar i [Socialist Worker](#), som ges ut av International Socialist Organization, USA, 11 december 2017. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

[Donald Trumps tillkännagivande att USA skulle erkänna Jerusalem som Israels huvudstad och flytta USA:s ambassad dit har orsakat ett utbrott av protester i hela Mellanöstern och på andra ställen. Men sedan en tid har Washingtons inflytande och makt i regionen minskat på grund av en rad bakslag. Achcar talar med Alan Maas om den senaste utvecklingen i Mellanöstern och konsekvenserna av ett år med Trump - engelska redaktörens inledning.]

USA har främst riktat in sig på att besegra den Islamiska staten i Irak och Syrien (ISIS), vilket efter offensiverna för att driva ut ISIS från sina viktigaste fästena i båda länderna till stor del verkar ha lyckats. Första frågan: vad händer med Islamiska staten nu?

ISIS har uppenbarligen drabbats av ett svårt nederlag. De trodde att de hade byggt en stat, ett kalifat som skulle finnas under lång tid på ett mycket stort territorium i Syrien och Irak, och de har i grund och botten förlorat allt det. Det varade i ungefär tre år innan det krossades.

Man skulle kunna säga att det redan var en bragd av ISIS att hålla ett så stort territorium under så lång tid mot praktiskt taget alla andra. Ty det här är den enda grupp mot vilken det har funnits någon sorts enighet bland alla andra inblandade krafter i regionen.

ISIS har lidit ett svårt nederlag, men det betyder inte att den kommer att försvinna. En hel del av dess soldater har lyckats gå under jorden i Irak och Syrien, och de har avdelningar i flera andra länder. Och som vi har sett med al Qaida kan terrorismen fortsätta under lång tid med hjälp av underjordiska nätverk.

Jag är säker på att vi kommer att få uppleva en hel del terrorism under den kommande perioden – ty det enda verkliga sättet att bli av med denna plåga är att förändra de förhållanden som skapar den.

Idag är dessa förhållanden ganska komplicerade. De innefattar för det första statlig terrorism, till att börja med Israels terrorism och den som utövas genom västimperialismens herravälde i regionen. Mycket av det som har hänt i världen sedan 1990 har sina rötter i de krig som USA förde mot Irak 1991 och 2003 och den efterföljande ockupationen av Irak.

Men det finns också många diktaturer i regionen som utövar statlig terrorism och eldar på ett liknande hat, och på så sätt skapar en grogrund för grupper som ISIS.

Totalt sett bevitnar vi det som jag i en bok, som jag skrev efter 11 september, kallade ”[Barbariernas kamp](#)”. De starkas barbari skapar betingelser för motbarbari från de svaga.

Det är vad vi har sett – och jag är rädd för att vi kommer att få se mer av det – både det starka barbariet som utförs av USA, det dödligaste av dem alla, eller Ryssland, eller lokala despotiska regimer som Assads tyranni i Syrien, den mest barbariska av de regionala regeringarna, eller al-Sisis

diktatur i Egypten, bara för att nämna två.

Från vänster uppifrån: förstörelse i Jemen, Donald Trump, protester i Palestina

Den andra sidan av frågan efter erövringen av ISIS' fästen i Irak och Syrien är var USA-imperialismen hamnar i allt detta. Vilken ställning har USA i förhållande till de regionala makterna i Mellanöstern och till dess internationella imperialistiska rivaler?

Det finns ingen tvekan om att USA:s inflytande i regionen är det lägsta sedan 1990. Det var då USA intervenerade och placerade ut massiva styrkor i regionen under förberedelserna inför det första kriget mot Irak. Efter det nådde USA höjdpunkten på sin regionala hegemoni.

Det hände vid en tidpunkt då Sovjetunionen befann sig i sin döds kamp, så Washington tog fullständig kontroll över situationen i Mellanöstern. När man bedömer den nuvarande situationen och jämför med den höjdpunkten så ser man hur mycket USA har tappat.

Den tydligaste illustrationen var upproren 2011. Samma år tvingades USA dra sig tillbaka från Irak utan att ha uppnått något av målen med sin ockupation, och lämnade ett land som hade hamnat under Washingtons regionala ärkefiende, Irans, kontroll. Nu har Teheran ett mycket mer avgörande inflytande över den irakiska regeringen än Washington.

2011 var också det år då Washingtons centrala allierade ställdes inför massuppror. Det var Hosni Mubarak i Egypten, efter den tunisiska diktator Zayn al-Abidin Ben Ali. Libyens Muammar al-Gadaffi, som 2003 hade gått över till Washingtons sida, följde efter, och i Bahrain bröt det ut en revolt som skrämde alla oljemonarkierna vid Persiska viken.

Under den militära interventionen i Libyen till stöd för upproret mot Gaddafi fällde Obama sin berömda kommentar om att "leda bakifrån", vilken återspeglade att USA hade en lägre profil under den interventionen än sina europeiska allierade i NATO, som tog täten.

Men interventionen förvandlades till ett fiasko. Försöket att kontrollera upproret i Libyen och manövrera det till ett slut som skulle bevara den libyska staten misslyckades totalt, och den libyska

staten kollapsade fullständigt.

Således blev Libyen det enda arabland där revolutionen lyckades störta den härskande regimen grundligt – men det fanns inget alternativ tillhanda, än mindre ett progressivt sådant. Resultatet blev givetvis kaos.

”Jemen-lösningen” – en kompromiss mellan landets härskande grupp och oppositionen som oljemonarkierna hade kokat ihop med stöd från USA, och så lovordad av Obama att han pekade på den som en modell som kunde tillämpas i Syrien – kollapsade tragiskt efter mindre än tre år.

Så sedan ockupationen av Irak har USA drabbats av en hel rad bakslag i regionen. Irak-kriget kommer att kommas ihåg i USA-imperiets historia som ett allvarligt felsteg – en kontraproduktiv ockupation som Bush-administrationen genomförde mot till och med råden från nära vänner till familjen Bush, som visste vilka problem USA skulle ställas inför.

Som ett resultat av det befinner sig Washington på en bottennotering jämfört med för några decennier sedan. De utnyttjade möjligheten med ISIS’ expansion till Irak 2014 för att iscensätta en begränsad comeback. De organiserade en koalition för att inleda bombangrepp mot ISIS, upprättade en viss närvaro i Irak, och gjorde samma sak i Syrien.

Washingtons viktigaste ingripande på marken i Syrien var på de kurdiska styrkornas sida. Det är i sig själv en paradox, eftersom dessa styrkor härrör ur en radikal vänstertradition – ändå blev de USA:s viktigaste allierade under kampen mot ISIS i Syrien. Donald Trump har kallat det ”absurt” och har förkunnat att han vill sätta stopp för det.

Detta visar återigen Washingtons övergripande svaghet – medan Iran utvidgar sin makt, sitt inflytande och sitt direkta ingripande i regionen. Och Ryssland ser givetvis ut som den stora vinnaren i hela denna situation, från Syrien till Libyen.

Moskva började intervensera direkt i Syrien med sitt flygvapen 2015. Vid den tiden välkomnade Obama-administrationen Rysslands intervention med förväntningen att Ryssland skulle delta i kriget mot ISIS. Men alla visste att Moskvas viktigaste måltavla skulle bli den syriska oppositionen mot regimen Assad, inte ISIS.

I grund och botten gav Washington Ryssland fria händer att hjälpa den syriska regimen att krossa oppositionen. Efter valet av Trump, men innan han blev president, började Ryssland förbereda sig för rollen att ha en lösning för Syrien, och agerade plötsligt som skiljedomare mellan regimen och oppositionen, med både Iran och Turkiet ombord.

Det finns ytterligare ett problem här. På hösten 2016 bytte Turkiet, som var uppretade över Washingtons stöd till de kurdiska styrkorna i Syrien, plötsligt till en allians med Ryssland, och gav på så sätt ännu ett tungt slag mot USA:s inflytande i regionen.

Idag verkar Ryssland således vara det enda land som vinner mark i hela regionen, medan USA tappar. Idag verkar Moskva vara det regionala förtryckssystemet effektivaste stöd. Efter den mycket brutala roll de spelade i Syrien gav al-Sisi dem tillgång till luftbaser i Egypten för att backa upp hans intervention i Libyen tillsammans med Förenade Arabemiraten, till stöd för den lokala starke mannen Khalifa Haftar. Alla oljemonarkierna, inklusive sauderna, uppvaktar Moskva och köper

ryska vapen.

Donald Trump kommer definitivt inte att vända på denna amerikanska regionala tillbakagång. Tvärtom är han orsaken till ännu en snabb försämring av USA:s inflytande i Mellanöstern.

Och nu har Trump tillkännagivit att USA kommer att erkänna Jerusalem som Israels huvudstad. Vad kommer det att få för konsekvenser?

Det är en helt meningslös provokation som bara en irrationell person som Trump skulle kunna göra – det vill säga irrationell med USA-imperialismens grundläggande intressen som måttstock.

Det tjänar definitivt inte USA:s intressen att spela ett sådant spel. Trump gör det utan någon annan uppenbar anledning än att tillgodose sina mest reaktionära anhängare och stimulera sin egen sjukliga narcissism genom att ”leverera” där hans föregångare inte lyckats uppfylla sina kampanjloften.

Han har gjort det utan att erbjuda något för att försöka blidka palestinierna. Han har inte försäkrat sig om något i gengäld från Netanyahus regering för att göra en sådan åtgärd. Det går helt enkelt inte ihop med USA:s politik i Mellanöstern.

Det kommer att kosta Washington en hel del, vid en tidpunkt då arabvärlden, den muslimska världen och det globala syd på grund av Trump redan har en fruktansvärt negativ bild av USA. Oavsett hur lite dess image förbättrades under Obama så har den fullständigt suddats ut och ersatts av den gräsligaste bild av USA som världen någonsin har haft.

Resultatet kan bara bli mer hat mot USA, och att det föds mer terrorism – de svagas vapen. Och ännu en gång kommer USA:s befolkning att få betala priset för sina härskares rovgirighet, precis som de gjorde den 11 september, som var ett direkt resultat av USA:s politik i Mellanöstern.

Låt mig fråga om en annan del av bilden: kan du tala om utvecklingen i Saudiarabien med kronprins Mohammed bin Salmans manövrer?

Det som händer i det saudiska kungadömet är först och främst en inhemsk fråga – det är en kamp om makten. Det som har hänt är en sorts ”palatsrevolution”, men i relativt långsam fart i den meningen att den har skett i stadier, fram till den senaste dramatiska arresteringen av flera storpampar bland emirerna och andra medlemmar av landets aristokrati.

Vi bevittnar ett försök av Mohammed bin Salman [ofta omtalad med sin initialer MBS] att ändra kungadömet till en mer traditionell monarki, där man har en mindre familj som härskar. I det saudiska kungadömet finns det tvärtom en utvidgad härskande familj som består av sönerna till Abdulaziz (Ibn Saud), en kung som hade ett enormt antal söner – 45 stycken bland nästan 100 barn – på grund av antalet hustrur han hade: över 20!

MBS försöker göra slut på denna tradition där en utvidgad saudisk familj härskar, och samla makten i sina egna händer och grunda en ny dynastisk linje. Han gör det utifrån sin ställning som kronprins, eftersom hans far är kung, men hans far stöder allt han gör så i det avseendet har han en blankofullmakt.

Han är en ambitiös ung man som efter att hans far blev kung i januari 2015 utnämndes till försvarsminister, ännu inte 30 år gammal.

Det första han gjorde som försvarsminister var att inleda kriget mot Jemen – en förödande, mordisk bombkampanj av sauderna och deras allierade. Den har misslyckats i den meningen att saudernas och koalitionen förväntningar att den skulle lösa problemet snabbt visade sig vara helt fel.

Som man kan se från de senaste händelserna – i synnerhet mordet på den tidigare presidenten Ali Abdullah Saleh sedan han ännu en gång hade vänt kappan och kungjort en förnyad allians med sauderna – är de mycket långt ifrån att segra. De lyckades bara orsaka vad som redan är vår tids värsta humanitära tragedi, med nästan 7 miljoner människor som står inför att dö av svält och nästan 1 miljon som kan komma att dö av kolera.

MBS riktade sedan uppmärksamheten mot mer inhemska angelägenheter, och det var då den tidigare kronprinsen, som hade utsetts enligt de gamla traditionerna, helt enkelt avsattes från den posten och MBS tog hans plats. Det var det avgörande ögonblicket under ”palatsrevolutionen” – det första större brottet med traditionerna.

Sedan dess har MBS befäst sin egen makt genom att avlägsna möjliga rivaler. Alla som skulle kunna stå i vägen för honom kuvas, arresteras och förföljs med olika förevändningar, en av dessa korruption.

MBS tog givetvis till den förevändningen eftersom den är populär, och att det otvivelaktigt finns en hel del som är ruttet i den saudiska staten. Men det är också uppenbart att det bara är ett svepskäl.

MBS är själv mycket korrumpad – det är en ung man som kan använda hur mycket pengar han vill, samtidigt som han påtvingar kungadömet undersåtar åtstramningar. Han visade det förra året då han blev förtjust i en lustjakt som tillhörde en rysk storpamp och köpte den för en halv miljard euro! Det ger bara en aning om vem vi har att göra med.

Vilka är återverkningarna av denna maktkamp för regionen? Exempelvis verkar den saudiska regimen ha försökt ingripa i Libanon genom att få sin främsta lokala allierade, premiärminister Saad Hariri, att avgå. Alla dessa åtgärder hänger ihop med deras långvariga rivalitet med Iran, eller hur?

Det saudiska kungadömet har blivit allt oroligare över Irans expansion – först i Irak, sedan i Syrien och via det till Libanon. Det finns nu en korridor av iransk dominans som går från Teheran till Beirut, och innehåller både direkt iransk militär närvaro och via ombud.

Saudierna är väldigt oroade över detta eftersom de ser Iran som sin ärkefiende. Det har de gjort ända sedan den islamiska revolutionen i Iran som störtade monarkin där 1979 – ett mardröms-scenario för sauderna som samma år ställdes inför ett ultrafundamentalistiska uppror på hemmaplan i Mecka.

När Salman blev kung 2015 ändrade han först det saudiska kungadömet politik till att försöka ena de sunnimuslimska styrkorna i regionen. Han följde denna politik under några år, inklusive genom att i viss mån reparera förhållandena till det muslimska brödraskapet.

Det fortsatte tills Donald Trump blev president. Tillrådd av den lömske Stephen Bannon drev Trump på för att denna politik skulle ändras och istället inleda en upptrappning mot Iran å ena sidan och det muslimska brödraskapet å den andra.

Det ledde tidigare i år till att Saudiarabien bröt med Qatar, som är det muslimska brödrskapets främsta beskyddare. Fram till dess var Qatar inblandad i koalitionen bombningar av Jemen, men de sparkades ut ur koalitionen på grund av denna fråga. Det var en mycket dålig manöver och den slog tillbaka.

Det var upptrappningen mot Iran som ledde fram till den senaste episoden med Libanon. Hariri är helt beroende av sauderna. Familjen Hariri gjorde sig sin förmögenhet i det saudiska kungadömet, genom sina kontakter med medlemmar ur den styrande familjen som är en förutsättning för att tjäna pengar i kungadömet.

Det budskap som sauderna skickade är att vi inte vill att vårt folk – det vill säga Hariri – ska delta i en regering i Libanon som domineras av Irans folk, som är Hizbollah.

Det var budskapet. Men till och med det misslyckades, på grund västregeringarnas, inklusive USA:s och Frankrikes, ingripande. Den franske presidenten Macron spelade en aktiv roll för att få ut Hariri från kungadömet och tillbaka till Libanon, där han nu på nytt är indragen i någon sorts kompromiss, som är vad sauderna vill få slut på. Men situationen är ytterst instabil.

Kan du dra några allmänna slutsatser om balansräkningen över revolutionen och kontrarevolutionen nu, nästan sju år efter den arabiska våren? Du har tidigare skrivit om att det är nödvändigt att förstå att det är en pågående process – inte uppdelad i enskilda händelser utan fortgående. Kan du utveckla det?

Utgångspunkten är att förstå att det som kallades den arabiska våren inte var begränsad till frågor om demokrati och frihet, som det framställdes i media. Det var en mycket mer djupgående social och ekonomisk explosion, som berodde på att det hade samlats missnöje av social natur. Rekordhög arbetslöshet, speciellt bland unga; låg levnadsstandard; fattigdom – allt det mognade 2011.

Det var därför jag på den tiden betonade att det som hade börjat var vad jag kallade en ”långdragen revolutionär process” som skulle fortsätta under många, många års omvälvningar – man kan nu med säkerhet säga: i decennier.

Det kommer faktiskt inte att ske någon ny stabilisering i denna del av världen på mycket länge, eftersom förutsättningen för en stabilisering är radikala sociala och politiska förändringar, som skulle föra in regionen på vägen mot en mycket annorlunda ekonomisk och social utveckling. Utan sådana radikala förändringar kommer inte Mellanösterns instabilitet att lösas.

Det omedelbara problemet nu är att de progressiva krafter som visade sig under den arabiska våren inom några år efter 2011 har dragit sig tillbaka till marginalen, nästan överallt. Sedan dess har regionen slitits itu mellan två reaktionära krafter.

Å ena sidan är det regimerna – eller resterna av dem i de länder där de störtades eller blev avsevärt underminerade. Och å den andra är det de islamistiska fundamentalistiska krafterna – främst det Qatar-stödda muslimska brödrskapet och de saudisk-inspirerade salafisterna – som sedan 1970- och 1980-talen har uppstått på kvarlevorna efter en tidigare våg av vänsteraktivitet där nationalistiska och kommunistiska partier spelade en nyckelroll.

Verkligheten är att hela regionen sedan 2013 har övergått från den tidigare revolutionära fasen, som

kallades den arabiska våren, till en kontrarevolutionär fas. Den sistnämnda karakteriseras av en sammandrabbning mellan två kontrarevolutionära ytterligheter – regimerna och deras fundamentalistiska konkurrenter.

Det är vad som pågår under de krig som har brutit ut i Libyen, Syrien och Jemen – i grund och botten hittar man samma beståndsdelar överallt. De finns i den allt intensivare situationen i Egypten: den form de tog där var att den gamla regimen återvände och hämnades, och krossade det muslimska brödrskapet.

Vi befinner oss mitt i denna kontrarevolutionära fas. Men samtidigt kan vi se hur många tecken som helst på att de sociala frågorna kokar över. Alla de sociala och ekonomiska faktorer som ledde till explosionen 2011 finns inte bara kvar, utan är dessutom avsevärt mycket värre.

Det kommer att leda till fler explosioner och fortsatt tumult: så mycket är säkert. Vi kan bara hoppas att den progressiva potential som visade sig med sådan kraft 2011 kommer att kunna rekonstruera och organisera sig för att försöka ta makten. Det var det som saknades under den arabiska våren – organisationer som förkroppsligade denna möjlighet, med en tydlig strategi för att bygga ett alternativ både till de gamla regimerna och deras fundamentalistiska motståndare.